

Barcelona 16-XII-56

Dr. J. Vicens i Vives
Barcelona

meu estimat amic: l'altre dia li
vaig dir de paraula quant li havia a-
gostat la seva carta del 10 i sobre tot
les circumstàncies en què la va escriu-
re, causat després de l'intens jornal que V.
fa i a una desactitudmada.

Certament que no era pas la meua
intenció d'inquietar-lo, ni d'obligar-
lo a reaccionar davant men a comen-
çar. No pretenia res altra cosa que fer-li
arribar una opinió, expressada potser
amb poca traca, perquè n'heg escrivre
també tard en la nit i sense massa
temps a la disposició, però cregui plena
d'amistat i d'ofeció envers no sols la per-
sona de V., sinó del lloc que hi ha guanyat
com a recercador i resonador en la nos-
tra històriografia.

Diré V. que no vol polemitzar amb mi,
i jo menys amb V. No discuteixo gens
el procés de creixent exasperació parti-
dista de Catalunya al llarg del r. XV, ni

tampoc la decadència econòmica,
ni una ni v. reb, del país a causa de la
guerra contra Joan II.

En vaig preocupar, llegint el
discurs de V. i per la visió que V. donava
de la cultura catalana a les darreries
del s. XV. No puc creure, ni veure, que
d'aquella crisi en surti una Catalunya
tan desolada. Això però són aprecia-
cions personals, i no haurien patit elles
motivat la meua carta. No la vaig
escriure amb la finalitat que V. sub-
distingues les seves condicions en el terreny
de la vida política i econòmica, sino
perquè em semblà que, sense que fos ab-
solutament indispensable, quan V.
cercara una demostració paral·lela al
terreny cultural, la fonamentaria en do-
cuments que podien ésser fàcilment impug-
nats.

Veigui que els humanistes, en general,
ni m'interessen com a homes ni com a
savis. Són vanitosos, cípics i pedants.
Però com un vehicle d'idees i notres
fórmules. I no crec que els coneguem
mai per dintre per a col·locar en una fase
d'evolució o imbecilitat. El mateix
rei, no obeeix purament a un mínim
me, o almenys no tenim proves que ho
demonstren. Cases dures he escrit sobre

P. M. Carbonell, però la gent cal ua-
lorar-la en conjunt i no per una
cosa sola. Es irritant la manera com
i expansionada descrivint la persecució
dels convertits a Barcelona, però no era
pas un heroi i jo no en faré cap figu-
ra exemplar. Però tenia altres cares,
i no ho dic perquè vulgui jo redimir-lo
de les seves petiteses. Als llibers seus,
aquell home evolucionà, em sembla,
de l'humanisme gramatical cap al
religiós i místic. En això pot ésser
representatiu de la girada que va a-
nar fent la nostra gent, a Barina com
a tot el món. Vei o menys, a tot arreu
hi bullia una Reforma.

No vull defensar punts de vista,
aurec Vicent, ni descendir a detalls.

Tal vegada V. i jo coneixem una realitat
diferent a certes paraules, i jo no sóc
historiador, sinó un apassionat del
fluir de la vida. Per això decadència
té un significat irreparable per a mi,
que no se' accepta. Decadència, quan
el·litaven forces com la buca i la biga?
Quan escrivies un home com aquell fill
del Franci Guerau que V. em descobreix?
Quan els de la generalitat es convertien en

republicana? No hem de convertir l'èxit
 a terme fix; en pedra de foc. En parta d'
 de Ferrando Valenti! Un home que donava als
 fills de nous polseres d'or... Previa la moda
 com a realitat metafísica... Era tan petit
 com no va trobar a l'Arquer, arcade de Roma,
 a la Mallorca del XIX. No va aquestes etres
 mes de la meua galeria. Encara per l'ingenuitat
 certa fatxenda, va també per a la vida.

Cert. no inquietem ni Salomó ni
 plebs i fluda era una pena; i per men-
 tre H. Bosch pintava el Judici i el Angel
 la Sistine, nosaltres fíem certaments. Però tan-
 bi la gent es preocupava per coses humils
 però enfortidores, i es feien aquells burgesos
 que sabien exhibir les seves dones quan
 parlaven d'aquell miserable que es deia
 Tàrrigo i anava de calce per Barcelona.

Per a mi, de decadència només m'hi
 ha una: l'última i definitiva. Ni ploro
 per els empobriments de diners signifi-
 queu tampoc gran cosa. El diner el veig
 sempre a tot. Mal company. I també
 mireu la història massa d'aprox, i
 som impacients de veure ben perfurada
 la línia del seu curs. És una corba
 el trajecte massa ampla per a es-
 focal. La des del nostre observatori. Cal
 donar temps al temps. Cent caigudes
 individuals no sumen necessàriament
 una de col·lectiva. I la gent al marge de
 la tautologia, mai no fa veure fressa. Els
 efectes i les causes sovint són veïns mirat
 ges. Si confesso que quan veig passada una

(3)
època de depressió en períodes de 35
anys, en meravellosos. Es clar, com per no
en vivim més que 30 o 40 d'idols, hem
inventat les generacions i de períodes i
de subperíodes, i de pre i de post, per a
capir les evolucionis. Sota d'aquest límit
la vida flueix, en bé o en mal, per als con-
temporanis, però no hem de judicar-la en-
marcada i rotolada en un moment fugisser.
I menys ^{menys} per les personalitats que surten o
esgotables. És el límit allò que compta
i el durador. I d'una decadència en un
punt concret, com de la fallida d'un germà,
no podem reduir la de tot el llinatge.

Perquè penso així, sóc optimista i no
m'expanten les bestieses de molts, contem-
poranis o gent ja del passat, per fressa per-
facció. La premissa és no deixar-se'n in-
fectar, ni en la conducta ni en el judici.
Una cosa li diré, Vicent, i ja per acabar.
Vostè ocupa un lloc ben privilegiat avui,
que té obligació de convertir-lo en quídam:
enfertidor de l'esperit dels que treballen al
costat seu. I jo voldria que V. quanyés totes les
batalles, qual que ha guanyat la d'Indice.
Això no ha de paralitzar pas el seu gust
a córrer riu, però ha de donar molta firm-
sa a la seva mà de financer. Perdóni-me
encarregar-li tan llargues dret a aconsellar-lo.
No és prefecció, sinó interès per l'eficàcia
de la seva obra la que em fa preure això. No

perquè crequis que V. perdi el sentit de la responsabilitat. Planes ha escrit V. a l'Agrupació, que poun alt ve passen el nivell. El que vull dir és que ara encara i ha de sentir més lligat a la reverència i a la persona que les dictava.

Vostè té la bondat de proposar-me de publicar al final de l'obra la Ultradi de V. i la meua. Gran honor farà per a mi i per a la carta. Ben remunerat, no ho faria. No voldria que ningú prengui per a unes ratlles meves impropisades per a fer deduccions errades i perjudicials. Jo no escric per a ningú més que per a V.; i probablement sent interpretat si tot el que hi hauria entre línies al capítol aquell.

Vostè veu les coses sempre en dinamisme. Jo un poc més lentes d'evolució. És que V. és pot i jo no. I jo, i potser és una gran errada meua, cada dia ^{crec} més en la història, o en la providència, com diria Bossuet, i que els homes més que fer-la, la serveixen. D'altre costat que m'interessa cada cop més per les forces anònimes i que no m'interessa ni veig que hi ha obrint estrany entre les realitzacions materials o les càrregues polítiques, i els coneixes l'opinió autèntica. Els coneixes aparents i els que quanyen, a la llarga. Jo penso que V. també és d'igual parer i espero amb d'interès de veure el seu esforç i que ens explicaria el panorama que m'ha arribat des de la crisi del XV a la del XX. Perdóni aquesta carta escrita a trossos i sense plan, calma d'esperit. Prengui-la com una qüestió i legui'n tot allò que, per haver-la escrita com he escrit, resulti boval o pedant. Ho necessita. - Ben Vadal a V. i als seus i una abraçada. - Ben Vadal a V. i als seus i una abraçada. Ben Vadal